

אורות פלא

מכון
למחקר
בתנ"ך
אליעזר פאפו
ד"ר, מנכ"ל
"פלא ועץ"
ועד

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו ז"ע, מח"ס "פלא ועץ"
לפט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

פרשת אמר תשפ"ד

שישוב בתשובה ועל ידי זה תזכה "אל בית אביה כנעוריה", נקנה וטהורה, "מלחם אביה תאכל" שכן טוב בעמלה, "וכל זר לא יאכל בו", שלא ישלטו בה מלאכי חבלה שהם זרים אכזריים, אלא תלך לאור באזורים, באור פני מלך חיים.

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו. ביום ההוא יאכל לא תותירו מננו עד בקר **אני ה' (כב כט-ל)**

נראה שפא פלא לרמז עובדא דאלהיה הנביא, כשהלך עם רבי יהושע בן לוי ונתארחו אצל עני אחד וקבלם בסבר פנים יפות, ויכבדם וינשאים. ויהי בחצי הלילה, ויקם אליהו הנביא והתפלל לה', ומתה פרתו אשר ממנה היה פרנסתו, וכמו זר נחשב מעשהו לרבי יהושע. וסוף דבר גלה סודו, כי נגזרה גזרה על אשתו שהיתה חביבה עליו במאד מאד שתמות, ועל ידי תפלתו מתה פרתו כפר נפש אשתו. נמצא שהן האדם צריך שיהיה שמח ביסוריו, דטבא ליה עבדי ליה, ויתן תודה לה' שגובה חובתו בטובתו בעולם הזה, ובזה יהיה שכרו במשולם לעולם הבא.

ואפשר זה רמז הכתוב וכי נוסטריקון - ואם כ"פ ר' יצחק, שבאו עליו יסורין כפר נפשו "תזבחו זבח תודה לה'" - להודות לשם ה', "לרצונכם תזבחו" - שצריך לקבולינהו בשמחה, כמו שדרישו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה.) על פסוק (ישעיהו נג ו') "אם תשים אשם נפשו" - מה אשם לדעת אף יסורין לדעת. ויותר טוב "ביום ההוא יאכל", שבעולם הזה יאכל פרי מעליו ונקנה האיש מעונו, "לא תותירו מננו עד בקר" - הוא עולם הבא "באור בקר" (שמואל ב' כג, פסחים ב.), "אני ה'" - נאמן לשלם, ומעט בעולם הזה מנקה הרבה מעולם הבא.

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש אלה **הם מועדי. (כג ב)**

אפשר שפא לרמז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) לא נתנו שבתות וימים טובים לישאל אלא לעסק בתורה, אשר בזה יהיו קדש לה'. ואם לא יפן כי אם אל מאכל ומשתה, והתורה ישליך אחרי גוה, אלה הם מועדי בשר ודם, אשר נאמר עליהם "חדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי" (ישעיהו א יד). וזה אמרו "אלה מועדי ה'", שם ה' נקרא עליהם, "אשר תקראו אתם", "אתם" פתיב, שתקראו בתורה שהם "מקראי קדש", ואם תלמדו, "אלה הם מועדי", אהובים למקום, ולא "חדשיכם ומועדיכם".

וכהו כי יקנה נפש קניו כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו. ובת בהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. (כב יא-יב)

נראה דבא לרמז "וכהו", מי שהוא מכהו ועובד לה', כי יקנה נפש", אם ירצה לזכות את נפשו, צריך "קניו כספו הוא יאכל בו", ולא יניח לאחרים כל חילו, שאם יעזב לאחרים, הוא מלקתא דתמיהא, וילידי ביתו שהם יורשיו "הם יאכלו בלחמו". "ובת בהן" שהיא נשמתו, "כי תהיה לאיש זר" בידי זרים אכזרים לעולם הבא, "היא בתרומת הקדשים לא תאכל", שכן טוב הצפון לצדיקים לא תאכל אתמאה. או נאמר "וכהו" עובד את ה', "כי יקנה נפש" שמזכה לאחרים, על דרך (סנהדרין פז:): "ואת הנפש אשר עשו בבהרן" (בראשית יב ה.), "קניו כספו" אשר נכספה וגם כלתה נפשו לזכות לאחרים, "הוא יאכל בו" שאין חטא בא על ידו (אבות פ"ה מ"ח), והוא מלקתא דמסתבר שאיר אפשר שיהיו תלמידיו בנן עדן והוא בגיהנם? (יומא פז.) וזה אמרו "ויליד ביתו", שזכה אותם "הם יאכלו" לעולם הבא "בלחמו". "ובת בהן" שהיא נשמתו, "כי תהיה לאיש זר" בגיהנם, "היא בתרומת הקדשים" שכן טוב הצפון לצדיקים "לא תאכל"? בודאי זה אי אפשר.

או נאמר "וכהו" עובד את ה', "כי יקנה נפש" שמזכה את נפשו, "קניו כספו" אשר נכסף נכספה לזכות את נפשו בעבודת ה', "הוא יאכל בו" לעולם הבא, וגם "ויליד ביתו" שהם בניו, "הם יאכלו בלחמו", שזכות הצדיק מועיל לבניו גם בעולם הזה.

ובת בהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבח אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו. (כב יג)

"ובת בהן" שהיא האמה ושראליה, בתו של אב רם, "כי תהיה אלמנה" שהיא הגלות, שנאמר (איכה א א) "היתה כאלמנה" וגרושה מבית תענוגיה, הסבה היא מפני "וזרע אין לה" שהיא התורה, כמו שדרישו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות סב:): על פסוק (קוחלת יא ו') "בבקר זרע את זרעך", שבעונו בטול תורה נחרב הבית, דקתיב (ירמיהו ט יא) "על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתיה". אבל באשר "ושבחה", שתשוב בתשובה ותלך "אל בית אביה" הוא בית המדרש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ח.) אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, אז תחזור "כנעוריה" ויחדש מינו כקדם, "מלחם אביה תאכל", ישבו בניו לגבולם אל שלחן אביהם, ושוב "וכל זר לא יאכל בו", על פסא לא ישוב זר ולא ינחלו אחרים את כבודו, כי "ישאל נפש בה" תשועת עולמים" (ישעיהו מה יז). בן יהי רצון, במהרה במינו אמן.

אי נמי נראה לפרש דרך אתמאה "ובת בהן" היא הנשמה, "כי תהיה אלמנה", דמיתת בעלה הוא הגוף, וגרושה מבית תענוגיה שהיא שכן טוב הצפון לצדיקים, הסבה הוא מפני כי "וזרע אין לה", כי אין לה זרע, תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (מדרש תנחומא נח ב), לכן העצה היעוצה עד שהיא בחיים "ושבחה",

ק

קמה מפני שיבה ולפני תלמיד חכם היא אחת מתרי"ג מצוות, ורבים מזלזלים בה ומאבדים טובה הרבה בקלים שבדא מאי, שהרי אמרו (במדבר רבה טו יז) שהמקום מצוה זו זוכה ליראתי שמים (ואם מכון בה כשעומד מפני זקן ליקרא דקנא דאריד אנפיו, וכשעומד בפני תלמיד חכם ליקרא דקנא דזעיר אנפיו, זוכה גם כן להתחכם בתורה, כן כתב האר"י ז"ל), בדרבתיב (ויקרא יט, לב) מפני שיבה תקום וכו' ויראת מאלתיך, היש בעולם שקר טוב בזה.

וכן לפני אביו ואמו ולפני רבו חיב לקום לפחות שתי פעמים ביום, ויש אומרים שחיב לקום אפילו מאה פעמים, רק אמרו (קידושין לג.) דמאן דמקוץ, חיי שלא יטריח עליהם. וזהו דקא כשרואה שאין מצות חביבות עליהן או שאין קמים כלל, כמו דזור יתום בזה, שאז עובר משום לפני עור לא תתן מכשל, אבל אם מצוות חביבות עליהן, יותר טוב לעבר לפניהם כדי שיעשו מצוה ויעשו נחתירוח ליוצרו ויקבלו שקר טוב.

וחובת קמה מפני שיבה הוא לפי הזהר הקדוש משהגיע לששים שנה. ותלמיד חכם שהוא שונה הלכות וידע לאהדורי סברא בטובי טעם, חיב לעמוד לפניו מלא קומתו, לא כמו שעושים עתה שאין קמים אלא מעט, נראה ואינו נראה, שלא אמרו שדי בזה אלא לתלמידי חכמים וזקנים. וכבר אמרו בש"ס (מכות כב:) כמה טפשאי חיי דקומי מפני ספריתורה ולא קומי מפני תלמיד חכם. ועל כגון זה שנינו (אבות ד, ב) חיי רץ למצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שברך של מצוות.

וכשם שאדם זהיר וזריז לקיים מצות תקיעת שופר ולולב וסכה ותפילין וכדומה, כך צריך להזהר לקיים כל מצות שבתורה ויותר מהמה, כי ביותר מעניישים על מצוה קלה, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה שאמרו (מנחות מג:) גדול ענישו של לכן מענישו של תכלת, משל למה הדבר דומה, לשנים שאמר להם המלה, לאחד אמר לו, הבא לי חותם של טיט, ולאחר אמר לו, הבא לי חותם של זהב וכו'. ושומר מצוה הוא ישלם שקר הרבה, ומה גם מצוה זו כי טוב שכרה שגוררת מצוה ליראה את השם.

ש נטילה שהיא יותר חיובית, דהינו נטילת מים אחרונים שהיא חובה, (חולין קה:) עד שלמחנה היוצאת למלחמה פטרו מנטילת מים ראשונים, וחיבו בנטילת מים אחרונים משום דקמירא סכנתא. ואף גם בזמן הזה אפילו דלא שכיח מלח סדומית וליכא סכנתא, מכל מקום חיובא רמזא עלן לקיים דברי חכמים, שאם אינו מסמא עיניו בשר מסמא עיניו השכל והנפש, שכל דבריהם ראשם מגיע השמירה וסודם גם ונשא. ובני אדם מזלזלים בנטילה זו גם כן ואין נוטלים מים אחרונים, אלא באכילתם על השלחן בחברת בני הבית, אבל אם אוכל ביום פתו בחנות, או בלכתו בדרך, אין חוששים, ועברה היא בידם. והאיש הירא והיה לו בחנותו או בלכתו בדרך, כלי מוכן לטל וכלי לקבל המים, שמים אחרונים אין נוטלים אלא בכלי ובה יצטל מכל רע.

ויש נטילה אחרת גם כן שהיא חיובית, דהינו כשאוכל דבר שטבולו במשקה, כגון בדבש או מים או יין או שמן או חלב, וגם בזה רבים מעמי הארץ מקלין בה, ואין נוהרין בה אלא בליל פסח, ומה נשתנה הלילה הזה, ולכן האיש הירא את דבר ה' לא יקל ולא יעבר דברי חכמים בשום זמן מהזמנים, ולא יאכל שום דבר שטבולו במשקה בלי נטילת ידים, ומיהו אם הוא מבשל כגון מרקחת ויגורטי ומעשה קדרה וכדומה ואוכל על ידי כף ומזלג אז אין צריך נטילה.

וכן לתפלה צריך נטילה אם הסיח דעתו, ואמרו (פסחים מו.) לתפלה עד ארבעה מילין צריך להלך אם הוא לפניו כדי לטל ידיו, ולאחריו עד מיל חזרה. וגם בזה המון העם אין נוהרים. וכן אם הוא לומד ונגע בצואת האף או בצואת האזן או חפף ראשו או נגע במקומות המקבלין, צריך נטילה לכבוד התורה. וכן אם ארע לו כן בהיותו אוכל פת צריך נטילה. ולא יקרב ללמד או להתפלל או לברך או לאכל בגוף טמא, כי כיון שנטמא ידיו נטמא גופו.

ויהי ימים יוסיף אמן, כי העובר על התורה או דברי חכמים בדרבים קלים לעשות, שאין בהם טרחה כל כך ולא חסרון ביס, יכבד ענישו על אשר לא שת לבו לקיים דברי חכמים, זה כלל גדול. וידוע מאמר רבותינו ז"ל (מנחות מג:) גדול ענישו של לכן וכו', משל לשני בני אדם וכו'. לכן חיי זהיר במצוה קלה ובורח מן העברה, כי על הכל יביא אלקים במשפט, ושומר מצוה הוא ישלם שקר הרבה.

סדר היום

הכולל הלכות והנהגות ישרות ערוכות על סדר עניני התפילה וכונותיה סדר אכילה, סדר משא ומתן וסדר הנהגת יום השבת מלוכטים ומנוקדים מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א "חסד לאלפים" ו"בית תפילה"

הופיע ויצא לאור הספר

דרך ידיו על התורה והמועדים להשיג בחנויות הספרים המובהרות